

LA

NUMRO

29

FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

1973

LA FEMOSA

BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"

ARTESA DE LLEIDA any 7 N° 29 -Gener, febrer i març- 1973

SUMARI

	PÀGINA
PRESENTACIÓ	5
Sí al ball.	6
El Conceller contesta a l'Antoni	9
Una xerradeta amb en Ramon	12
No al ball	13
Analitzant això del ball	14
Si volem ballar, col.laborem	18
Una opinió del ball d'Artesa	20
Les altres possibilitats del ball	24
BIOGRAFIA: Francesc Macià	26
Apunts per a un llibre d'Artesa	30

el trobareu a les pàgines

4, 17, 19 i 25

HUMOR

Quan la poma, d'Eva, va acceptar
Adam si que la va ben BALLAR

PRESENTACIÓ

LA FEMOSA que en el transcurs dels anys, sempre ha estat al corrent dels problemes que més afecten la nostra petita comunitat de poble, i en particular els més directament relacionats amb el nostre jovent, s'ha fet ressò d'aquest intent de tornar a fer ball i vol parlar-ne des d'aquests fulls.

Sabent que les opinions no són mai compartides per a tothom hem volgut que el nostre butlletí hi hagués els més diferents parers. És per això que hem demanat la col.laboració de molts joves (dels joves que marxen i dels joves que no), alguns ens l'han donada, havent demanat que conservéssim anònim el seu escrit, d'altres ni això. Amb tot pensem que les maneres d'opinar són prou diferents per a fer-nos una idea del greu problema, però sobretot per a intentar comprendre-les totes.

LA FEMOSA amb això no pretén pas desacreditar res ni donar raó a ningú, sinó establir un inici de diàleg que, en definitiva, ha d'ésser el que ens farà caminar per aconseguir un poble més divertit i, sobretot unit.

SI AL BALL

Per fi ja fem ball! I ens podem sentir joiosos, que tal cosa s'hagi dut a terme. Perquè representa o vol representar el premi a la constància i a l'esforç d'un poble unit. I és que, quan una cosa s'emprén amb ganes, i ganes de fer un bé al poble sigui de la mena que sigui mereix sempre la més lloable de les felicitacions.

Que encara hi ha molts problemes a resoldre? i temes a enraonar? És cert. Però la primera pedra ja està ficada i sembla que ben acollada, també.

Ara bé, per acabar l'obra s'ha de pensar molt.

Per això, no s'hi val a posar trabetes ni buscar problemes, perquè les trabes ja venen prou soles i els problemes els sap tothom. Hom pot dir (i em consta que algú o diu) que això s'enrunarà, que no pot tenir durada ... No siguem pessimistes i esperem per dir-ho; el futur és l'únic que contesta les afirmacions futuristes. Mentrestant donem-nos la mà, en signe de bona voluntat i fruïm de l'obra. També n'hi ha (els menys per sort), que diuen; que aquest de la junta ha dit això, o bé, és tal cosa o simplement aconsellant a uns altres perquè no col·laborin i no es facin socis. Aquest senyors, que segurament esperaran la primera ensopegada per a tirar

de "gent" que el nostre poble ha estat capaç de crear.

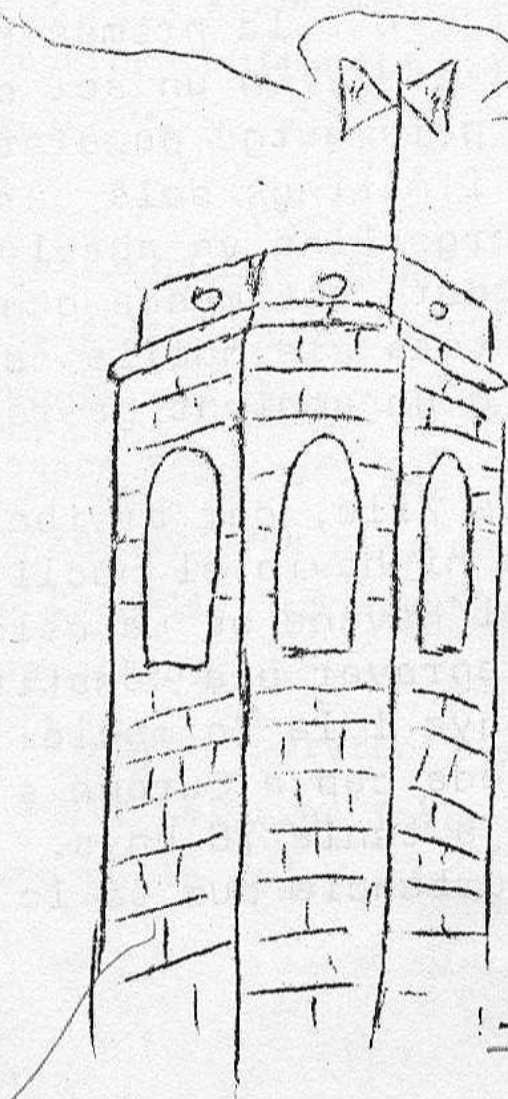
Ballem o no ballem, tinguem en compte que el ball és per Artesa una cosa important.

=====

HUMOR

Es fa saber a tot el jovent d'Artesa que no sapigui ballar que, avui a dos quarts de deu de la nit fogir cap a l'"Hogar" Hi haurà un professor de Lleida que ensenyarà de franc.

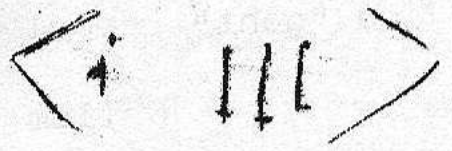
Repeteixo....

V V
V
bep

BIOGRAFIA

FRANCESC MACIÀ

A finals de novembre de 1927, Macià acompanyat per Ventura Gassol, es va embarcar per anar a visitar els seus amics d'Amèrica. A primers de gener de 1928, Macià i Gassol varen arribar a l'Uruguai, on els varen rebre bé, però en intentar passar a l'Argentina, el Govern argentí no els va permetre l'entrada, per no considerar vàlids els seus passaports d'apàtrides que els havien lliurat les autoritats belgues. I un bon dia, sense pensar-s'hi gaire, passa la frontera clandestinament i es presenta a Buenos Aires. Ala set dies de residència clandestina, però més o menys pública, la policia els va detenir i conduir a un vaixell cap a l'Uruguai. Tota la premsa argentina es va fer ressò de l'afer. En un sol dia Macià es va convertir en un personatge popular. Despres d'un judici militar i mitings dels partits polítics, la justícia argentina va absoldre a Macià i Gassol. Varen romandre set mesos que varen aprofitar per visitar tots els nuclis de catalans que hi havia, dins d'un ambient gairebé trionfal.

Després, visità Xile, per arribar, finalment a l'Havana. A Cuba hi havia el nucli de catalans més polititzats. A l'Havana es va celebrar una assemblea on es va aprovar una Constitució Provisional per a Catalunya i la formació d'un partit polític. De tornada cap a Europa s'instal·len a Bèlgica. Ara Macià ja tenia 70 anys.

Comprèn la importància que té la i-

EL CONSELLER

CONTESTA A
L'ANTONI

Amic Antoni:

Tal i com em demanes en la lletra que m'adreces des d'aquestes planes, datada del desembre passat m'apresso a contestar-te, punt per punt, les teves preguntes, abans però, volia dirte alguna cosa que m'interessa de dir:

Primer que tot donar-te les gràcies per les teves ratlles, ja que m'han deixat agradablement sorprés. Pas-

En entrar a formar part de l'Ajuntament hem pot tenir tantes idees com vulguis, idees clares, s'entén, però el "Concejal" ha de quedar-se perplex en adonar-se de la quantitat de petits i superflus problemes els quals l'Ajuntament ha d'intentar solucionar. La majoria d'aquests problemes, el solen deixar indiferent, es troba "eixut d'idees" i deixa fer. Això que et dic no vull que s'entengui malament i per això et poso un exemple:

A l'Ajuntament es podria estar discutint si els fanals de l'enllumenat públic han de pintar-se de color blanc i negre, el "Concejal" que li és igual un color que l'altre deixa que siguin els altres els que triïn, i així els fanals es pintaran d'un o altre color segons els gustos dels altres membres de l'Ajuntament. Ara bé, si entre aquests hi hagués algún artesenc que al seu parer els fanals s'havien de pintar-

verds o grocs perquè aquests colors són més soferts a la vista o perquè fan més contrast amb l'ambient, que els altres, o perquè ...etc. Llavors el "Concejal" podria posar cullerada en la discussió del color dels fanals. I dic fanals per no parlar d'una camí, d'un carrer o una casa.

L'Ajuntament no el formen uns quants "Concejals" amb l'Alcalde, sinó que el formen tots els membres del poble i entre tots han de resoldre, sinó tots els problemes, sí almenys, els més greus.

Sí, amic Antoni, cal que el teu exemple sigui seguit per tots els artesencs, cal seguir donant idees als "Concejals" perquè aquests tinguin idees clares sobre tots els problemes que es van plantejant al nostre poble.

I ara sí que passo a contestar-te les teves preguntes.

1ª Quan es va decidir a quin empresari s'havia de donar la instal·lació dels llums, mai no vaig adonar-me de res anormal. Després de la teva carta, he repassat mentalment (i no poques vegades) les reunions d'Ajuntament, i he de dir-te el següent:

a) Ens semblà que les condicions d'aquest empresari eren les més avantatjoses. La decisió no es va fer esperar.

b) En cap moment vaig saber veure (i per tant no ho crec) que hi hagués algú que tingues interès en que l'empresari fos el que fou.

2ª Tot i veint de sempre aquests penjolls i penjollets de fils a les parets del poble, fins que tu

Mentre tot això passava, un bon dia ens vam asabentar, per a desgràcia dels nostres pares i per sort nostra, que a Anglaterra hi havia nascut un grup musical que trencava els motlles musicals fins llavors imperants. Aquesta música nova era, també, el començament d'una nova forma d'enfocar la vida. I sortint amb les seves guitarres i les seves grenyes al carrer, aconseguiren d'enderrocar la imatge que tots teníem dels grups musicals que, abans havien viscut la seva època dels violins i cantants amb veu de corder degollat.

En aquell temps només marxava un jove per cada cincents, en canvi ar som el 90 per cent. Podríem dir que no marxaven per falta de mitjants, econòmics i de locomoció. També hi devia d'influir que, en aquells dies, i no parlo de 10 anys sinó de més, eren poquíssims els que es podien permetre el luxe d'anar a un cinema d'estrena o a una sala de festes. Avui, tot això és a l'abast de qualsevol jova d'Artesa.

Pot ésser que aquestes persones que ara ens critiquen perquè marxem, i que feren la seva joventut fa 15 o 20 anys, en realitat estiguin molestes per les facilitats que ara trobem.

No es pot remar contra corrent indefinidament, encara que és això el que s'està fent aquí a l'intentar de retornar 20 anys endarrera i voler intentar de fer ball a l'estil d'aquelles època i no dubto que, al seu dia, fou un exit, però avui a 1973 està completament fora de lloc i condemnat al fracàs. Fins i tot, crec que és tòxic, per als joves que estant a l'adolescència, voler demostrar-los que encara existeix "allò". Fóra millor ensenyar-

los les coses tal i com són i no pretendre que es quedin al poble amb aquestes trampes.

S'equivoquen les persones que es creuen que fent ball els dies de festa ja està tot resolt, ja que la setmana a més del diumenge té 6 dies més i, per mí, fóra millor solució preocupar-nos que les poquíssimes hores lliures de que disposem en aquests altres 6 dies les tinguéssim ocupades en alguna activitat que ens omplís de bo de bo i deixar-nos de preocupar de si els diumenges a la tarda el poble es queda sol o no s'hi queda; que tothom la passi allí on vulgui.

Jo vaig intentar ocupar les estones lliures de tota la setmana, i ho vaig aconseguir, per altra banda he deixat de preocupar-me dels diumenges. Cadascú té el problema de trobar l'activitat que més li agradi i si aquesta activitat la comparteixen més d'un, millor que millor.

La veritat és que no tenim a Artesa res que pugui retenir l'atenció de la joventut els diumenges, i si totes les coses que hem d'emprendre són del mateix patró d'allò que és vol fer amb el ball, serà millor que ho deixem córrer i així alguns s'estalviaran disgustots i uns altres deixaran de perdre-hi més diners.

Espero que aquesta carta trobarà persones les quals estaran d'acord amb la meua manera de veure aquesta situació. Els qui no hi estiguin, que n'hi deurà haver, ens ho poden dir per mitjà d'aquest butlletí.

Un del que marxa

NO AL BALL

preguntem: PERQUÈ NO ETS
SOCI DE BALL?

Les raons per les quals no sóc soci són les següents.

1a) La primera raó, per la qual no en soc, és, que la junta, digem-ho així, és massa absolutista. Ho sigui, no solament es farà allò que a ells els sembla i la participació del jovent no compta per a res, solament compta els treball que els fan fer.

2a) Això del ball, avui dia, em refereixo al ball d'Artesa, és una cosa massa clàssica, per no dir antiquada; ja que el jovent, el que vol es música de l'últim crit, i no aquesta amb la qual, ja ballaven els nostres pares. Als casats, és lògic, que és el ball que els hi va, però, s'ha de pensar en tots.

3a) A més, no sóc soci, perquè l'ambient que hi ha aquí Artesa no m'agrada. Totes les casades velles, no foten res més que mirar a veure amb qui balla aquell o l'altre, en fi, no fan res més que xafardejar i això em sembla a mi que és molt lleig.

A Lleida, hom fa allò que vol i aquí sempre s'ha de tenir l'ull obert perquè no et critiquin.

4a) A més a més, no en sóc perquè ací, n'estic segur m'aburriria i a més sempre veus les mateixes noies, encara que en vingui alguna de Puigverd.

P.S. Al meu judici, el ball, no durarà gaire és una cosa passada de moda.

THOMAS

ANALITZANT AIXÒ DEL BALL

En un poble com el nostre que, es va desfent a poc a poc, ja estem acostumats, encara que no ens resignem, que vagi desapareixent tot allò que havíem vist de petits. El ball és una d'aquestes coses; i alguns creuen que és per això que el jovent ha après a divertir-se fora del nostre poble, amb la conseqüència lògica que un poble buit de joves, els diumenges, sembla un poble decadent i vell i forçosament avorrit. Els altres dies de la setmana no compten amb això de l'avorriment.

Si hem arribat fins a aquest punt de tenir els diumenges un poble buit de joves no ha estat pas amb la benidicció dels grans, els pares d'aquests joves, i ni molt menys de la comprensió dels altres pares, aquells casats de 10 o 20 anys. Aquests darrers són els que més sovint s'han esquinçat el vestit amb indignació, i per doble motiu: Perquè són prou joves per a poder anar a ballar, cosa que ara no podien fer, i perquè són prou grans i pares de família com per a començar-se a preocupar de que els seus fills, però sobretot les filles, no marxin del poble en l'inevitable demà.

Posats que som de peus a terra, era lògic d'esperar una reacció per a remeiar, d'una vegada per sempre, aquesta desagradable situació. I era encara més lògic, posat que els joves ja havien après a divertir-se a fora, que aquesta reacció havia de venir de part dels casats joves. No ens

n'havíem pas de sorprendre d'això, com tampoc no ens pot sorprendre que el remei fos tornar a fer ball, i ball que en tota mesura possible s'assemblés al ball que es feia a Artesa fa 15 anys o més. "Llavors sí que ens divertíem" diuen aquests casats, i volen, i s'ho creuen, que els joves d'avui han de divertir-se tant com ells abans...

Nosaltres creiem que quests 20 anys no han passat en va, perquè creiem i ho podem comprovar que en aquest lapse de temps han passat moltes coses; entre aquestes la mecanització del camp, el canvi de cultius... Els pagesos hem après, potser encara no prou, a esbandir-nos la rutina arrossegada durant segles i a fer les coses pensant per què les fem. També hi hagut la inevitable "cotxeficació" i les ganes d'anar a escampar la boira, conèixer coses i cares noves... I no en podem estar queixosos de tot això, molt al contrari: El pagès de poble ja no és aquell que a ciutat se'l puguin "rifar", ja no és un ésser que "sempre ve de l'hort", avui els pagesos sabem on tenim la mà dreta i el que volem, i cada vegada ens acomplexa menys que ens diguin "pagesos" o "pobletans. Tot aquest triomf de la nostra pagesia no podia pas produir-se, com mai no es produeix res, sense pagar el seu tribut, i el tribut que nosaltres estem pagant al pogrés és això que avui tant ens preocupa: La fugida del jovent. Per altra part i sense el pogrés de la pagesia, aquest jovent també hauria de marxar però no els diumenges sinó a buscar-se feina a les comarques industrialitzades per adquirir un mitjà de vida més digne. Llavors sí que l'hauríem perdut per sempre !

No, no creiem que intentar fer ball, pels mitjants que siguin, ens alliberi del tribut. Ara, estem molt d'acord en

que el poble tingui ball i tingui cinema i futbol, i gens d'acord en que ens manqui moltes altres coses.

Per a remeiar d'una manera eficaç això que ens preocupa, fora no preocupar-nos del que fan o del que poden fer els joves els diumenges llunys del poble i preocupar-nos una mica més d'allò que no fan els altres dies de la setmana. Si poguéssim arribar a tenir un jovent divertit i il.lusionat durant 6 dies, quina por ens hauria de fer que els diumenges marxessin? És que no tindríem un jovent més consient i unit i fins i tot més sà que no fent-los, només, ballar al poble els diumenges?

Nosaltres creiem que si totes les energies que s'han gastat reorganitzant el ball s'aguessin gastat en el sentit que adés apuntàvem, podríem mirar, amb una altra esperança, el futur del nostre poble.

Amb tot el que hem dit, volem que quedi clar que ens estimem més, i creiem més posetiu, que es faci ball que no pas que no es faci res.

A. C.

HUMOR

Que bappi l'onso
que bappi l'onso ----
AQUEST ONSO TANT BALLA-
DOR TAMBÉ deu d'esser
- 17 - CASAT...

SI VOLEM BALLAR

Col·laboram

Polsant opinions d'artesencs abans d'aquest intent, reeixit, de fer ball, semblava que tothom compartia l'opinió que el no fer ball a Artesa era el pitjor que podia passar-nos, i que per tant calia que "algú" sortís a buscar, pel mitjà que calgués, el remei a aquesta "desgràcia".

Al capdavall han sortit aquests "algú" que han treballat per a crear un caliu d'on havien de sortir els mitjants necessaris per a tornar a fer ball. Sí, tot això ha estat seguit amb molta d'atenció per aquests artesencs comodistes que, esperen que "algú" (sempre han de ser els altres els qui ens resolguin els problemes) trobés la solució. Fins i tot aquestes bones persones van assistir a alguna reunió preliminar...

Ah! Però, desgraciats de nosaltres, aquestes persones, aquestes artesencs que pateixen tan pel nostre poble, aviat van fer-se fonedisses, Sí amics, aquests artesencs tan ben pensants que voles que els altres se sacrificuin per assolir allò que ells desitgen, són els primers en fer-se endarrera en pic oloren que, també d'ells, s'espera una col·laboració... I no pas unes hores del seu treball (fora millor dir repós) sinó més bé una col·laboració econòmica; pagar una quota cada mes per a sufragar les despeses que tot això del ball comporta.

Ara hem vist canviar l'opinió d'alguns... Ara ja no els interessa el ball ni el poble; ara el que més els preocupa és mantenir intacta l'economia perticular.

Per Déu xicots, si volem ball paguem-lo i no esperem que siguin sempre els altres els que treguin la cara i els diners.

Un Opinant

=====

HUMOR

UNA OPINIÓ

SOBRE EL BALL D'ARTESA

Està tan remogut l'ambient d'Artesa per a restablir, de ball nou, el ball els diumenges, que m'ha animat a escriure aquestes ratlles que, espero, poder fer entendre el que vull explicar.

Com que totes les opinions poden ésser vàlides, jo ho crec així, per a trobar una solució (per a molta gent malaguanyada) tardes dels dies festius, en els quals el jovent emprén la marxa cap a Lleida, Mollerussa, Tàrrrega, etc.

M'agradaria endarrerir-me en el temps 10 o 11 anys, potser més, quan estant jo a les portes de l'adolescència començava a adonar-me de com rutllava tot aquell, diguem-ne "embolic ipòcrita". Eren els darrers anys de les vaques grosses per a les orquestres i els cantans de poca vàlua; aquells que es dedicaven a amenitzar una tarda de diumenge a qualsevol lloc que actuessin.

Com deia, recordo bé aquells saraus on tots havíem de recordar que el primer el ballàvem amb la Pepeta que, el tercer amb la Rosa etc. arribant fins a l'extrem de reservar els balls que ens interessaven una setmana per l'altra, i no parlem de quan s'apropava la Festa Major... . També recorda que el poder ballar tot un sarau amb la mateixa noia que ens agradava, convidar-la a beure i seure de costat al cinema era el que més podíem aspirar. per sort, totes aquestes ridícules situacions ja han passat.

m'ho has subratllat, no me adonat del lleig que fan. No sé com es pot solucionar.... Però bé caldrà que, entre tots, hi busquem, el remei.

3^a El projecte d'enderrocar cal Fart, es veu que ja ve de lluny, però no és pas per adreçar res, sinó per a donar més obertura a una entrada del poble. Encara que si mai s'enderroca, m'adono prou bé que després caldrà pensar en cal Maco i més tard en cal Caragol....

I bé Antoni, no res més. Tot i donant-te novament les gràcies s'acomiada el conseller.

Adolf Costafreda

UNA XERRADETA

AMB EN RAMON

1a) TROBES BÉ QUE ES FACI BALL?

Sí, ho trobo bé perquè els que es queden troben més al·licient a la festa i el poble, el dia de festa sembla dia de festa, cosa que fins ara havia estat el contrari.

2a) PERQUE NO ETS SOCI DEL BALL ?

Perquè, fins ara no m'interessa, trobo millor l'ambient de Lleida.

3a) LLAVORS, QUE TROBES A LLEIDA ?

Moltes més coses i diversions, que m'ajunden a omplir més la festa, és a dir tinc més on escollir.

4a) TU MARXA'NT A FORA ET SENTS IDENTIFICAT AMB ELS PROBLEMES D'ARTESA O BÉ AMB AQUESTA FUGIDA TE'N DESLLIGUES?

Desl problemes que hi ha els dies de festa, sí, me'n deslligo; ara bé els altres problemes m'afecten de mig a mig i per tant m'hi sento plenament identificat.

5a) QUÉ T'AGRADARIA QUE ES FÉS ELS DIES FEINERS; PER AJUDAR A OMLIR LA SETMANA, EN L'ASPECTE RECREATIU O BÉ CULTURAL?

Primerament hauríem de sortir més, perquè així, amb el tracte, ens coneixeríem més i millor. I aleshores ho discutiríem entre tots i trobaríem les solucions més convenients.

F. Domènech

GRAN

BALL

AMB CONFETI I "CAXON-

DEL A GO-GO" TAMBE HI

HAUF "PASODOBLES

TOREROS" I EL "VIVA

ESPANYA" AMENITZAT

PER LA INTERNACIONAL

ORQUESTRA " LOS CUA-

TRO PELOS" I SU GO-GO

"CABALLO DESBOCADO"

DE CINQUANTA PELS

EN AMUNT ABSTENIR-SE,

QUE TINDRA LLOC EL DIU-

MENGE PROPER SI EL CINE

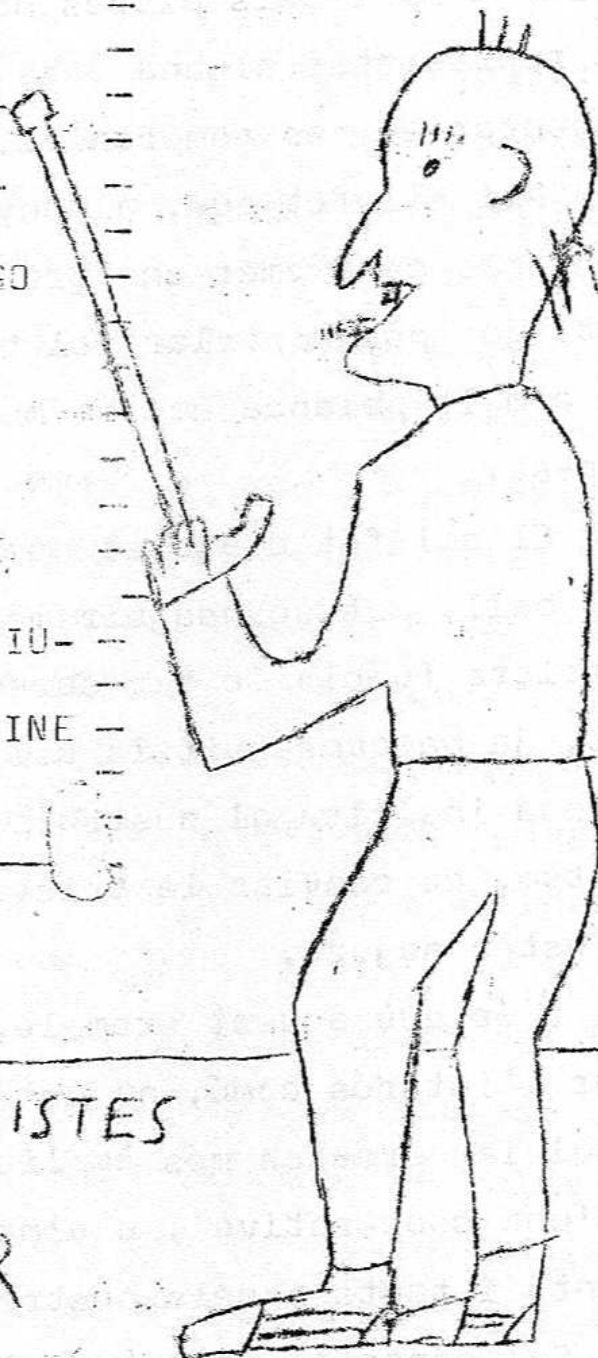
O PERMET.

HUMOR

DANCING

HOGAR

SHOW

SI HI HA TURISTES
LLICAREM!

LIP

LES

ALTRES POSSIBILITATS

DEL BALL

Alguns, la majoria so vomen ésser exactes, han vist el ball només com un instrument par a passar, amb menys avorrimment, les tardes dels dies de festa, i és per això que mirat des de positures diferents, pels uns és una cosa bona i pels altres no ho és tant, però el ball pot representar alguna cosa més, i és això el que volem intentar de fer comprendre.

Pel sol fet que, almenys per una cosa la gent ha estat capaç de formar un "grup sòlit" i numèricament important, ja podem parlar del ball, i no com un esbarjo, sinó com la palanca que ha mogut als artesencs a agrupar-se.

El sol fet d'aquest nombre considerable de socis, el ball, pot aconseguir moltes més coses que no pas l'estricta funció de fer sarau els dies de festa. De moment, ja ha conseguit la col.laboració de joves i casats, cosa insòlita al nostre poble, i ha conseguirà, no ho dubtem, de canviar la trista panoràmica de les nostres festes majors.

I és què aquest exemple, reeixit, de col.laboració, per l'interés comú, no pot ésser el mirall que ens mogui a col.laboaracions més àmplies? No podria ésser l'inici d'una cooperativa, o almenys que ajudés a vèncer tants i tants recés nostres?

Cal donar al ball tot el nostre entuciasme i no cal que ens aàpigui greu d'admetre que ha estat

pedres d'amunt d'aquesta tasca, els agrairia que duguessin a terme a terme el significat de la frase del filòsof francès Voltaire taire, que diu així:

"No crec res, del que tu dius, però, perquè puguis dir-ho lluitaré fins a la mort"

Respectant, malgrat no ésser del mateix parer el seu inconformisme.

Tan de bò ! que aquest esperit que es respira d'eufòria i de poble unit, valgi endavant i no solament per al ball, sinó per una Festa Major com cal, per una Cooperativa, per la cultura i per un esdevenidor més ferm i clar pel nostre poble.

Ara bé, ningú no pot jutjar a ningú i per tant no podem ni tenim dret a criticar els joves que marxen sense cap lligam, és a dir, lliurement. Perquè aquets darres anys ha estat gairebé una obligació per a tots els joves. Si hom vol marxar, lliure és de fer-ho, no hi perd res, però tampoc no hi guanya res.

N'hi ha que diuen, que marxen, per a conèixer gent que aportin, coses noves a la seva vida; n'hi ha que marxen perquè no vegin com es foten de fàstics; n'hi ha pel contrari que s'ho passen força bé. Ara, el problema és, que si aquests joves, els dies de cada dia, no van al cafè (punt de reunió els dies de treball), no enraonén amb la gent del poble. Aquests joves, el dia de demà seràn insociables dins del poble el serà un claustre, perdràn l'esperit de convivència, que farà, que per bé o per mal, ens interessem pels problemes dels altres i el seu dolor sigui almenys per una estona el nostre.

N'hi ha, que s'avergonyeixen, quan marxen d'ésser d'Artesa d'ésser pagés; de no tenir cotxe i mil coses més. Això és un problema tan greu i tan complex, que ve a demostrar que aquests joves (ben pocs) han llançat fora de si, avergonyits l'esperit d'artesans. No els interessa el poble, n'hi els nostres problemes, i trobaràn absurd, que es faci ball o que s'aprengui català o que tinguem Museu. Aquest problema, fill de la incultura i l'esnobisme serà la trabeta que faci a Artesa, ja que segurament, continuaran vivint a Artesa, essent pagessos, no sentiràn tanta vergonya (perquè s'hi aniràn acostumant), tindran cotxe i mil coses més. però, els quedarà aquell menyspreu, per al poble, que varen sentir de joves.

Acabo amb uns versos d'en Salvador Espriu, que diuen:

" Ara digueu

Ens mantindrem fidels per sempre més al servei
d'aquest poble".

F. D.

inaguració de l'Exposició Internacional del juny de 1929 a Barcelona, i intenta produir un moviment conjunt entre les seves forces d'Estat Català i les forces obreres a fi d'impedir aquesta inaguració. Ell mateix pensa traslladar-se a Barcelona per capitanejar aquest cop d'audàcia. Si Macià impedia la inaguració de l'Exposició donaria la sensació davant del món, del fracàs del directori militar. Aquest projecte, però, no es va realitzar.

Al gener de 1930 es produeix la dimissió forçosa del general Primo de Rivera i es forma un nou govern presidit pel general Berenguer el qual restableix la llibertat de premsa i el dret d'associació.

A l'agost de 1930 es va signar a San Sebastian per part de tots els republicans espanyols l'Estatut Autònom de Catalunya, per part catalana el pacte fou firmat per Jaume Aiguader home de confiança de Macià.

Pel desembre de 1930 Macià en un cop d'audàcia es presenta a Barcelona a casa de la seva filla on els amics emocionats, van a abraçar-lo. Les autoritats no saben què fer amb ell. I no se'ls acudeix altra solució que detenir-lo i portar-lo altra vegada a la frontera, on el lliuren a les autoritats franceses, que tampoc el volen i el retornen a Bèlgica. Aquest gest va comoure totes les masses populars catalanes, alhora que va fer entrar una mena de malestar davant d'aquesta renovada popularitat de Macià.

Finalment, al febrer de l'any 1931, les autoritats espanyoles varen permetre l'entrada de Francesc Macià al país.

En reprendre la vida normal a Barcelona després de prop de vuit anys que n'havia estat fora, es converteix en el centre de tota l'acti-

vitat política catalana.

Pel març de 1931 es va celebrar un conferència d'esquerres d'on va sortir el partit d'Esquerra Republicana de Catalunya. Alguns historiadors l'han definit així " Sense ésser un partit marxista, ni socialista, ni anarquista, va néixer com una força liberal i socialitzant, d'aliança amb el catalanisme i el moviment obrer de reivindicació social i econòmica".

El 12 d'abril es varen convocar unes eleccions Municipals que havien d'ésser històriques. En aquestes eleccions se hi varen presentar tots els partits polítics. Macià com que no tenia polítics coneguts dins del seu partit va voler pactar amb l'Acció Catalana (partit de centre), però el varen refusar amb un menyspreu olímpic.

Tots els partits polítics varen haver de suportar la derrota més gran, que un partit pugui sofrir en la seva història. Macià i els seus homes varen guanyar en tota regla aquell 12 d'abril.

Aquests homes, dos dies després, el 14 d'abril, des dels balcons de la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona varen proclamar la República, avançant-se en unes hores a la proclamació de Madrid. Macià hi va proclamar una República "Autònoma catalana", dintre de la República federal espanyola. Mentre a Madrid, el rey Alfons XIII-el rey del mal número- sentint-se sol, abandonà el país, sense presentar batalla, que hauria pogut ésser fatal.

Els seguidors de Macià es varen quedar roncs aquell dia de tant cridar "Visca Macià i mori Cambó" i varen tonir els braços tolits de tant passejar banderes pels carrers de Barcelona. En canvi, els polítics catalans tradicionals es

varen quedar astorats i sense reaccionar.

El govern espanyol va enviar tres dels seus ministres -catalans els tres- per a discutir la proclamació d'una República Federal, que a Madrid estaven ben lluny d'acceptar. I un d'ells va trobar la forma idònea, la de ressucitar l'antiga Generalitat de Catalunya, aquest fou el tortosí Marcel·lí Domingo.

Al desembre de l'any 1933, el dia 25, dia de Nadal, a l'edat de 74 anys, Francesc Macià moria. Mantenint-se encara en la Presidència de la seva Generalitat, en la plenitud encara de la seva glòria personal. Lluís Companys el va succeir en la Presidència de la Generalitat.

F. Domènech

Apunts per a un llibre d'ARTESA

Els "Apunts" que teníem preparats per aquest número els hem deixat pel proper, ja que ens mancava espai. En aquest hi posem la lletra d'una cançó que ens la va cantar la Ramona del Fart, i no desentencnarà amb el conjunt del Butlletí. La cançó diu així:

Un noi molt "guapo"
em vindrà a buscar
i un de "moreno"
i un de "moreno."

Un noi molt "guapo"
em vindrà a buscar
i un de "moreno";
no hi vull ballar !

=====

Ja som al ball
per a ballar
i ja me'n pregunta
i ja me'n pregunta.

Ja som al ball
per a ballar
i ja me'n pregunta
si en sé saltar.

I jo li dic
que no senyor
que no m'agrada
que no m'agrada.

I jo li dic
que no senyor
que no m'agrada
el saltador.

